

Največji slovenski dnevnik
v Zedinjenih državah
Velja za vse leto \$1.00
Za pol leta \$2.50

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The Largest Slovenian Daily
in the United States
Issued Every Day Except Sundays
and Legal Holidays
75,000 Readers

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT

NO. 268. — ŠTEV. 268.

NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 14, 1919. — PETEK, 14. NOVEMBRA, 1919.

VOLUME XXVII. — LETNIK XXVII.

DR. IVAN ŠVEGLJ O JUGOSLOV. FINANCAH

DR. IVAN ŠVEGLJ, ČLAN JUGOSLOVANSKEGA PARLAMENTA DAJE V NASLEDNJEM AMERIŠKIM ROJAKOM PAR NAVODIL — KAKO JE "ZNALA" POKOJNA AVSTRO-OGRSKA. — NAJVEČJE PIJAVKE SO MADŽARSKI IN LAŠKI ČIFUTI. — JUGOSLAVIJA MORA SKRBETI V PRVI VRSTI ZA IZVOZ IN UVOZ. — CIRKULACIJA DENARJA.

(POSEBNO POROČILO "GLASU NARODA")

Pariz, Francija, 1. novembra. — Zunanja trgovina države SHS bo v bodočnosti odločilnega pomena, ne le z ozirom na naše politične odnose napram inozemskim državam, temveč tudi z ozirom na ves gospodarski preporod naše države. Pri tem gre tako za naš izvoz, katerega moramo v interesu dvigovanja naše valute na najbolj odločen način povpeševati kot tudi za uvoz, ki predstavlja neizogibno izpolnitev prvega.

Mi potrebujemo blaga, ki ga sami ne produciramo in katerega moramo uvažati, da povečamo svojo bodočo produkcijo.

Po principu rekla: — Daj, da ti dam, — moremo vzbuditi pri tujih narodih zanimanje za svoje lastne izdelke le v slučaju, če postane za te narode naš lastni trg zanimiv kot razložišče za njihove produkte. Le v takem slučaju moremo naprimer računati na investiranje ameriškega kapitala, ki naj bi razvil naše naravne vire, in na trajno politično podporo Amerike.

Z ozirom na naše sedanje težko finančno stališče, pa gre pri uvozu sedaj v glavnem zato, da se izognemo uvažanju nepotrebnih predmetov, luksurijsnosti in blaga, ki ga lahko sedaj že sami izdelujemo.

Naša naloga je nadalje, da napravimo uvoz neobhodno potrebnih predmetov tako enen kot mogoče ter se izognemo v čim največji meri vsakemu nameravanemu ali nenameravanemu plačevanju previsokih cen.

Vspričo obsežnosti in velikosti uvoznih števk, ki prihajajo v poštev, bo šlo pri tem takoj za milijone, od katerih gre vsak posamezen novic, izdan za nepotrebno tuje blago v inozemstvo, s čemu jada tudi kurz našega denarja.

Danes naj omenim poleg vprašanja kurza, ki se dviga in pada v razmerju s pomanjšanjem uvoza ali varnosti ter povečanjem izvoza ali produkcije, ki pomeni tudi pomnoženo delo, omejitve kroženja nepokritega papirnatega denarja.

O teh stvarih se je že pogosto razpravljalo ter hočem v naslednjem opozoriti še na eno točko, ki je naša po moji vednosti dosedaj naša pozornost in ki bo izvajala še nadalje pogubonosni upliv na stanje naše valute, ki je tako zelo trpela vsled neodgovornega avstro-ogrškega gospodarstva s papirnatim denarjem tekmo vojne.

Soglasno s poročili, ki sem jih dobil od dobroinformirane strani iz Amerike, so izselenci iz prejšnje avstro-ogrške monarhije v Ameriki tekmo vojne preveč nalagali svoje prihranke v avstrijske papirne krone. Prodaja teh kron nevednim izselencem je bila tako močna, da mora človek slednjič domnevati, da je imela avstrijska vlada v New Yorku posebno tiskarno za tiskanje papirnatega denarja. Od kod pa naj bi prišli tekmo vojne in blokade tako številni kronski bankovci?

Vseh mogočih zvijač so se posluževali nemški in madžarski izseljevalni bankirji in prav posebno od dunajskega ministrstva za zunanje zadeve priporočena Transatlantic Trust Company, ogrsko podjetje, katerega voditelj je poznere Amerikanci zaprli.

Ta kompanija je delala najboljšo kupčijo ter skušala prodati toliko papirnatih kron kot je bilo mogoče. Podagantom so plačevali ti bankirji velike komisije in izrabljali so pri tem verska in domoljubna čustva ubogih ljudi.

Ko je Frane Jožef še živel, so pripovedovali izseljencem, da je "apostolsko" veličanstvo iz posebne ljubezni do svojih ameriških podanikov znižalo ceno kron začasno od 18—7 centov in zato ceno so kupovali izseljenci papirnat denar, ki je vreden danes komaj dva centa. Bilo je to v času največjih plač in zaslužkov v Ameriki.

Per dolarjev na dan je najmanj zaslужil navaden težak v letih 1917, 1918 in 1919. Služkinje, ki so prej dobivale 10 dolarjev na mesec, dobivajo sedaj od 15 do 20 na teden. V sled vojne stanja niso mogli naši rojaki pošiljati svojih prihrankov v domovino. Zbrali so vsled tega izdatne svote ter jih temrajši izpremenili v krone, ker so nameravali vrniti se v staro domovino, kjer so pričakovali vsled velikih izgub človeških življenj širše polje delavnosti.

Ta dokaz ter simpatije, ki so jih gojili vsi do stare domovine, so izrabljale izseljeniške banke z vso energijo v svoje nečedne trgovske namene. Ne rečem preveč, če pravim, da se bo od sedanjih jugoslovanskih izseljencev v Ameriki, povečini Slovencev in Hrvatov povrnilo v staro domovino najmanj 100,000 ljudi in sicer za trajno ali mimogrede.

Ce vzamemo, da je prihranil vsak teh po 2000 dolarjev, kar ni preveč rečeno, znaša to skupaj svoto dvesto milijonov dolarjev, ki pa bo obstoječa povečini z papirnatih kron prihrumel v našo deželo, povečala kroženje papirnatega denarja za par milijon kron ter še nadalje potisnila navzdol našo valuto. Komaj bi bilo primerno odreči temu denarju priznanje, kajti kupili so ga naši rojaki v dobri veri in to celo v slučaju, da bi bilo kaj takega nemogoče.

Oni vračajoči se Jugoslavlani, ki so že postali ameriški državljani, bi se v takem slučaju obrnili za varstvo na vlado Združenih držav ter lahko povzročili politične spore s prijateljsko nam vele-silo.

Mogoče bi bilo dobro uvesti v tej zadevi diplomatske korake ter prijeti povračila denar, ki so ga plačali naši izseljenci za kron-ske bankovce ali z zopetno zamenjavo z ameriškim denarjem.

Izseljeniške banke so vsled tega zelo obogatele. Na podlagi pot-tril ali protokolov zaslišanja izseljencev bi bilo mogoče natančno ugotoviti, za koliko so kupili. Njih postopanje, katerega se so posluževali pri prodaji kron po sleparskem kurzu, bi bilo mogoče na vsak način s postavnega stališča označiti kot sleparstvo, in če bi diplomatski korak v povrnitev storjene škode ne zadostoval, bi se

ALEXANDER I. RORKE

WILLIAM J. FLYNN

POLICE INSPECTOR JOSEPH HAURAY

Trije glavni zvezni uradniki, ki love boljševike po deželi. Sredi je W. J. Flynn, ki je bil svoj čas načelnik ameriške tajne službe.

RHODE ISLAND JE SUH SPOR MED BELGIJO KLJUB SKLEPU SODIŠČA IN NIZOZEMSKO

Pivovarjari se obotavljajo prodajati štiridestotno pivo. — Nadaljne tožbe v Kentuckyju.

Providence, R. I., 13. novembra. — Prodajalci opojnih pijač v državi Rhode Island se veselo razsode, katero je izdal okrajni sodnik Združenih držav Brown in ki prepoveduje vladnim uradnikom, da izsilijo določbe vojno prohibicijske postave, tikajoče se prodaje piva.

Kljub temu pa ne vedo, če naj nabijejo štiridestotno pivo. Svarilo, katero je izdal kolektor notranje carine, da bodo salonerji, ki so se poslužili sodnijske prepovedi ter prodajali močnejšo pijačo kot ne polodstotno, izpostavljeni poznejšemu kazenskemu zasledovanju če bi kako višje sodišče zavrglo razsodbo sodnika Browna.

Narungansett Brewing Co. vsled svoje prošnje je izdal sodnik razsodbo, je izjavila danes, da je pri pravih razsodbi 4-odstotno pivo, kakorhitro se ji bo zdelo to varno.

Louisville, Ky., 13. novembra. — Vojna prohibicija in prohibicijska enforcement postava sta bili zopet napadeni v sodni dvorani zveznega sodnika Evansa, ki je že večer dal izraza svojemu trdnemu mnenju da je vojnočasna prohibicija neustavna ter namignil, da bo izdal razsodbo, ki bo prepovedovala vladnim uradnikom vsako umešavanje pri prodaji žganja, znanega kot floor stock, ki je last kompanij.

BOLGARI HOČEJO SODITI CARJA.

London, Anglija, 13. novembra. — Bolgarska vlada je zahtevala, naj se ji takoj izroči bivšega carja Ferdinanda. Stavili ga bodo pred posebno sodišče, ker ga dolže, da je on pahnol Bolgarsko v vojno. Ob razpadu centralnih velesil je kralj Ferdinand odstopil ter pobegnil iz Bolgarske. Sedaj baje živi v Švici in sicer v koloniji odstavljenih kraljev.

RAZOROŽENJE HELGOLANDA

Helgoland, Gibraltar Severnega morja, nezavetna trdnjava, ki je preprečila, da bi se zavezniške bojne ladje približale Nemčiji z vodne strani, je bila v zadnjem času razorožena, kar se je zgodilo v soglasju z določbami mirovne pogodbe.

Helgoland je bil nekoč last Anglije, a ga je prodala Nemčiji. Od onega časa naprej je predstavljal v boku svojega prejšnjega posestnika.

lahko pozvalo kazenska sodišča na pomoč in sodniki teh sodišč bi temlaže označili kot sleparstvo pridobitev denarja pod napačnimi pretevezami, ker niso profitirski bankirji večinoma Amerikanci, temveč majhni bankirji inozemskega izvora.

V kolikor pridejo v poštev naši ljudje so jih predvsem izrabljali nemški in madžarski bankirji.

Spor med Belgijo in Nizozemsko je pripisovati politiki. — Nikake vojne radi malenkosti.

Pariz, Francija, 13. novembra. — Vzemirajoča poročila o veliki napetosti in o močnem prekinjenju diplomatskih odnosov med Belgijo in Nizozemsko, ki so krožila zadnji čas v Bruslju in v tukajšnjih diplomatskih krogih, so imela svoj vir v notranji politiki Belgije ter jih pospešuje politična stranka, ki se zavzema za energično politiko Belgije napram Holandski.

Tako je izjavil neki član belgijske mirovne konference v Parizu.

— Položaj ni nič bolj napet in nič boljši, odkar so se pričela pogajanja glede Šelde in Limburga, — je rekel.

Belgija nima nobenega časa, da bi šla v vojno radi takih malenkosti, — je izjavil delegat. — Preveč je zaposlena. Nizozemski vladi bo najbrž poslana spomenica, v kateri se jo bo prosilo za pojasnila za nekatere dogodke, a spomenica ne bo stavila tako trdih pogojev, kot jih morda zahteva nacionalistična stranka.

Belgija je skoro opustila vse ugrede proti Belgijem in poškodovanje belgijske lastnine povzročili neodgovorni posamezniki in da ne zadene nizozemske vlade pri tem nobena krivda.

Begija je skoro opustila vse upanje, da doseže s Holandsko sporazum glede vprašanj Šelde in Limburga. To je pripisovali stališču velikih sil, posebno pa onemu Združenih držav, ki je javno nasprotovalo belgijskemu naziranjju. Mogoče bo doseči sporazum s Holandsko na širši podlagi.

ATENTAT NA TAJNIKA CLEMENCEAU-JA.

Bordeaux, Francija, 13. nov. — Zgodaj danes jutraj je bil vpri-zorjen poskus, da se umori George Mandel-a, glavnega zaupnega tajnika ministrskega predsednika Clemenceau-ja, ki je kandidat na narodnem tiketu za departament Gironde.

Ob dveh jutraj, ko je stopal Mandel v svoj avtomobil koncem javnega zborovanja, je bil njegov voz obkoljen in on in njegovi prijatelji so postali predmet napada od strani večje množice.

Oddan je bil strel iz revolverja, ki pa je zadel le vrata avtomobila. Ko je šofer spoznal nevarni položaj, je odhitel z vso naglico ter ušel množici.

Rojak Frank Pavli iz Brooklyna se je pri delu zbadel z žeb-ljem v levo roko, nakar je nastopilo zastrupljenje krvi. Zdravnik ga je poslal v bolnišnico. Rojaku želimo skorajšnje okrevanje.

ZADEVA MIROVNE POGODBE

Glasovanje glede mirovne pogodbe bo povpešeno. — Smrt Martina pomenja izgubo glasu za pogodbo.

Washington, D. C., 13. novembra. — Predlogi, tikajoči se zaključnega pravila v namenu, da se odreže debato glede mirovne pogodbe ter izvede končno glasovanje glede vprašanja ratifikacije ali odobrenja, so našli danes med senatorji številne podpornike.

Dva odločna predloga sta bila stavljena in sicer prvi od strani senatorja Underwooda, demokrata in drugi s strani senatorja Kellogga in Hale, ki sta republikanca.

Glasi se je, da je petintrideset senatorjev voljnih podpisati omejevalno odredbo na strani demokratov in da bo za slično odredbo tudi približno enako število senatorjev na republikanski strani.

Soglasno s pravili predloži lahko šestnajst senatorjev senatu tozadevni predlog, a treba je dveh tretin glasov, da se uveljavi tak predlog.

Senator Lodge, voditelj republikancev, je rekel, da sicer ni še do bil nobenega predloga, tikajočega se omejitve debate, da pa ne dvomi, da bo na razpolago dovolj glasov za tozadevno odredbo, če bi bila predložena senatu.

Gibanje za omejitve debate se je pričelo vsled strahu, ki je obstajal v glavah številnih senatorjev, da pomenjajo objavljeni govori številnih senatorjev pričetek obstrukcijske taktike, ki bi preprečila končno akcijo glede pogodbe v tem zasedanju senata.

Le še 19 dni je na razpolago, nakar se mora izvanredno zasedanje razpustiti in nekateri prijatelji pogodbe so bili mnenja, da se je pričela obstrukcijska taktika, ki bi za nedoločen čas zavlekla sprejem ratifikacijske resolucije.

Smrt senatorja Martina bo najbrže imela za posledico novo grupiranje sil v senatu. Demokrati bo do morali izvoliti novega voditelja, ki bo stopil na mesto Martina. Senator Hitchcock je vodil boj za pogodbo, vendar pa ni vrjetno, da bi bil trajno izvoljen na mesto voditelja manjšine.

Njegovo nominalno vodstvo se bo najbrž končalo, ko bo mirovna pogodba s poti.

POLICIJA NE SME V KLETI.

Bayone, N. J., 13. novembra. — Policiste, ki so se vrnili v tukajšnji glavni stan, so pozdravili številni letaki Holy Name Society ki jih pozivljajo, naj se odrečejo nadaljnemu preklinjanju in grdim besedam.

NESREČA.

Rojak Frank Pavli iz Brooklyna se je pri delu zbadel z žeb-ljem v levo roko, nakar je nastopilo zastrupljenje krvi. Zdravnik ga je poslal v bolnišnico. Rojaku želimo skorajšnje okrevanje.

SENAT JE SPREJEL PRIDRŽEK K TOČKI X

Za pridržek je bilo oddanih 46 proti pa 33 glasov. — Hitchcockov amendent zavrnjen.

Washington, D. C., 13. nov. — Odbor za zunanje zadeve je izdelal pridržek k členu X. Lige na rodov in ta pridržek je senat danes sprejel. Zanj je bilo oddanih 46 proti pa 33 glasov.

Amendment demokrata Hitchcocka je bil poražen.

Pridržek ima naslednjo vsebino: Združene države se v nobenem oziru ne obvežejo vzdržati omejljsko nedotaknjenost ali politično neodvisnost katerekoli dežele; ne obvežejo se vmešavati v spore narodov (pa naj so člani Lige ali ne) pod določbami člena X.; ne obvežejo se, dati na razpolago v katerokoli namen svoje vojaške ali mornariške sile. Izvzet je le slučaj, če kaj takega sklene kongres, ki ima edini polnomoči napovedati vojno in razpolagati z vojaškimi ter mornariškimi silami Združenih držav.

Pridržek ima naslednjo vsebino: Združene države se v nobenem oziru ne obvežejo vzdržati omejljsko nedotaknjenost ali politično neodvisnost katerekoli dežele; ne obvežejo se vmešavati v spore narodov (pa naj so člani Lige ali ne) pod določbami člena X.; ne obvežejo se, dati na razpolago v katerokoli namen svoje vojaške ali mornariške sile. Izvzet je le slučaj, če kaj takega sklene kongres, ki ima edini polnomoči napovedati vojno in razpolagati z vojaškimi ter mornariškimi silami Združenih držav.

Pridržek ima naslednjo vsebino: Združene države se v nobenem oziru ne obvežejo vzdržati omejljsko nedotaknjenost ali politično neodvisnost katerekoli dežele; ne obvežejo se vmešavati v spore narodov (pa naj so člani Lige ali ne) pod določbami člena X.; ne obvežejo se, dati na razpolago v katerokoli namen svoje vojaške ali mornariške sile. Izvzet je le slučaj, če kaj takega sklene kongres, ki ima edini polnomoči napovedati vojno in razpolagati z vojaškimi ter mornariškimi silami Združenih držav.

Pridržek ima naslednjo vsebino: Združene države se v nobenem oziru ne obvežejo vzdržati omejljsko nedotaknjenost ali politično neodvisnost katerekoli dežele; ne obvežejo se vmešavati v spore narodov (pa naj so člani Lige ali ne) pod določbami člena X.; ne obvežejo se, dati na razpolago v katerokoli namen svoje vojaške ali mornariške sile. Izvzet je le slučaj, če kaj takega sklene kongres, ki ima edini polnomoči napovedati vojno in razpolagati z vojaškimi ter mornariškimi silami Združenih držav.

KONEC IZPRTJA V BARCELONI.

Barcelona, Španka, 13. nov. — Delegati delodajalcev in delavcev se danes podpisali definitivni dogovor, ki prekljuje izprtje industrije, ki je slednjo popolnoma paraliziralo skozi teden dni.

BOGAT GRŠKI NAKUPOVALEC

Chicago, Ill., 13. novembra. — Miltiades Rezos, grški finančni magnat, je dospel danes semkaj. On ima kreditna pisma od Narodne banke za svoto dvajsetih milijonov dolarjev ter nadaljnia kreditna pisma v znesku borih sto milijonov dolarjev. Vse to bo najbrž izdal tukaj, da nakupi živila in stroje.

DENARNE POŠILJATVE V ISTRO, NA GORIŠKO IN NOTRANJSKO.

Izvrnjemo denarna izplačila, popolnoma zanesljivo in sedanji razmeram primerno tudi hitro po celi Istri, na Goriškem in tudi na Notranjskem po ozemlju ki je sedeno po italjanski armadi. Jamčimo ali garantiramo za vsako pošiljatev, toda za kakle mogoče zamude v izplačilu ne moremo prevzeti nikake obveznosti.

50 lir		\$ 5.40
100 lir		\$ 10.20
500 lir		\$ 50.00
1000 lir		\$ 100.00

Denar nam poslati je najbolj po Domestic Postal Money Order ali pa po New York Bank Draft

TVRDKA FRANK SAKSER, 82 Cortlandt St., New York, N. Y.

ROJAKI, NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Pazite na nove cene

Pošiljamo denar na Kranjsko, Štajersko, Hrvatsko, v Slavonijo. Bosno in Hercegovino popolnoma zanesljivo in sedanjim razmeram primerno tudi hitro.

Jamčimo ali garantiramo za vsako pošiljatev, toda za kakle mogoče zamude v izplačilu ne moremo prevzeti nikake obveznosti.

Sedaj pošljemo v staro domovino, naprimer:	
100 kron	 \$ 2.00
200 kron	 \$ 3.85
300 kron	 \$ 5.80
400 kron	 \$ 7.70
500 kron	 \$ 9.00
1,000 kron	 \$ 18.00
5,000 kron	 \$ 90.00
10,000 kron	 \$ 178.00

Označene cene so veljavne do dne, ko se nadomestijo z drugimi.

Denar nam je poslati najbolj po Domestic Postal Money Order ali pa po New York Bank Draft.

TVRDKA FRANK SAKSER, 82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Par pojasnil h članku dr. Šveglja

Kadar govori narod

PETER ZEGER

Jugoslovanska **Katol. Jednota**

Ustanovljena leta 1898 — Inkorporirana leta 1900.

Glavni urad v ELY, MINN.

Dr. B. F. MULLIN
411 - 4th Ave., 2nd Floor, PITTSBURGH, PA.

